

Kohtuasi C-63/24 [Galte]ⁱ**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

26. jaanuar 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Leedu kõrgeim halduskohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

24. jaanuar 2024

Kaebaja esimeses astmes ja apellant:

K.L.

Vastustaja:

Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

[...]

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS**(LEEDU KÕRGEIM HALDUSKOHUS)****MÄÄRUS**

24. jaanuar 2024

[...]

Leedu kõrgeima halduskohtu [...] koda laiendatud koosseisus [kohtu koosseis]

on kirjalikus apellatsioonimenetluses läbi vaadanud haldusasja, mis puudutab apellant K.L-i apellatsioonkaebust Vilniaus apygardos administracinis teismas'e (Vilniuse regionaalne halduskohus, Leedu) 30. märtsi 2023. aasta otsuse peale haldusasjas, milles [nimetatud] apellant oli esitanud [...] kaebuse vastustaja,

ⁱ Käesoleval kohtuasjal on väljamõeldud nimi. See ei vasta ühegi menetlusosalise tegelikule nimele.

Migrācijas departaments priekš Lietuvas Republikas ārlietu ministrijas (Leedu Vabariķi iekšlietu ministrijas migrācijas dienests) vārsta, paludes tūhistada otsuse ja kohustada kohtumārusega tegema toiminguid.

Kohtu koda laiendatud koosseisus

tuvastas:

I.

- 1 Kāesolev asi puudutab apellandi, K.L-i (edaspidi „apellant“) ja vastustaja, Leedu Vabariķi iekšlietu ministrijas migrācijas dienestam (edaspidi „vastustaja“ vāi „migrācijas dienests“) vahelist vaidlust selle ūle, kas vastustaja 16. januari 2023. aasta otsuse [...] (edaspidi „otsus“) see osa, milles ta otsustas mitte vāimaldada apellandile Leedu Vabariķis varjupaika, on ūiguspārane ja pāhjudatud.

Ūiguslik kontekst. Rahvusvaheline ūigus

- 2 Genfis 28. juulil 1951 alla kirjutatud pagulasseisundi konventsioon (*United Nations Treaty Series*, 189. kd, lk 150, nr 2545 (1954)) (edaspidi „Genfi konventsioon“) jōustus 22. aprillil 1954. Seda tādendati 31. januaril 1967 New Yorgis sōlmitud pagulasseisundi protokolliga (edaspidi „protokoll“), mis jōustus 4. oktobrīl 1967.
- 3 Genfi konventsiooni preambulis on mārģitud, et Ūhinenud Rahvaste Organisatsiooni pagulaste ūlekomissari (edaspidi „UNHCR“) ūlesanne on valvata rahvusvahelīste pagulaskaitsekonventsionide kohaldamīse jārēle, ja ette nāhtud, et riigid kohustuvad tegema UNHCRiga koostōod tema ūlesannete tādīmīseks ja erīti aitama teda nende aktīde kohaldamīse jārēlevalves.
- 4 Genfi konventsiooni artikli 1 jaotīse F punktīs b on sātēstatud, et selle konventsionī sātēdīs ei kohaldata īsikule, kelle osas on kaalukādīs pāhjudīs arvata, et ta on enne varjupaigamaale pagulasena sīsselaskmīst pannud toīme raske mittepoliitīlīse kurīteo.
- 5 Genfi konventsionī artikli 33 lōīke 1 kohaselt ei tohī ūkskī osalīsriik saata pagulast vālja ega tagasi mīs tahēs vīīsīl selle terītōorīumī pīrīdele, kus tema elu vāi vabadus on ohus rāsī, rahvusesse vāi usku vāi sotsīaalsesse grūpī kuulmīse vāi poliitīlīste veendumuste tōttu.

Ūiguslik kontekst. Euroopa Līdu ūigus

- 6 Euroopa Parlamendi ja nōukogu 13. detsembri 2011. aasta direktīvī 2011/95/EL, mīs kāsītēlēs nōudeid, mīlles kolmandate rīikīde kodanīkud ja kodakondsuseta īsīkud peavad vastama, et kvalītīseeruda rahvusvahelīse kaitse saajaks, ning nōudeid pagulaste vāi tādēndava kaitse saamīse kriteerīumīdele vastavate īsīkute

ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (edaspidi „direktiiv 2011/95/EL“) põhjenduses 4 on märgitud, et Genfi konventsioon ja protokoll moodustavad pagulaste kaitse rahvusvahelise õigusraamistiku nurgakivi.

- 7 Direktiivi 2011/95/EL põhjenduses 16 on märgitud, et selles direktiivis austatakse põhiõigusi ning järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige püütakse selle direktiiviga tagada varjupaigataotlejate ja nendega kaasas olevate pereliikmete inimväärikuse ja varjupaigaõiguse austamine ning edendada kõnealuse harta artiklite 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 ja 35 kohaldamist ja seetõttu tuleks sellest lähtuda ka direktiivi rakendamisel.
- 8 Direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punktis b on sätestatud, et kolmanda riigi kodanikku või kodakondsuseta isikut ei tunnustata pagulasena, kui on mõjuv põhjus arvata, et ta on väljaspool varjupaigariiki pannud toime raske mittepoliitilise kuriteo enne pagulasena vastuvõtmist, see tähendab enne seda, kui talle on pagulasseisundi andmise tõttu väljastatud elamisluba; rasketeks mittepoliitilisteks kuritegudeks võib liigitada eriti julmad teod, isegi kui need on toime pandud väidetavalt poliitilisel eesmärgil.
- 9 Direktiivi 2011/95/EL artikli 21 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriikidel tuleb austada tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega.
- 10 Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 18 on sätestatud, et varjupaigaõigus tuleb tagada 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni ja 31. jaanuari 1967. aasta pagulasseisundi protokollis sätete ning Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaselt.

Õiguslik kontekst. Riigisisene õigus

- 11 Leedu Vabariigi välismaalaste õigusliku seisundi seaduse (Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties; edaspidi „välismaalaste seadus“) artikli 86 lõikes 1 on sätestatud, et „pagulasseisund antakse varjupaigataotlejale, kes põhjendatud kartuse tõttu, et teda võidakse rassi, usu, rahvuse, teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise või poliitiliste vaadete põhjal taga kiusata, viibib väljaspool oma kodakondsusjärgset riiki ega saa või kardab anda ennast selle riigi kaitse alla või kes ilma ühegi välisriigi kodakondsuseta viibib väljaspool oma alalise elukoha riiki ega saa või kardab eespool nimetatud põhjustel sinna tagasi pöörduda, kui tema suhtes ei kehti pagulasseisundi andmata jätmise alused, mis on sätestatud käesoleva seaduse artikli 88 lõigetes 1 ja 2“.
- 12 Välismaalaste seaduse artikli 88 lõike 2 punktis 3 on sätestatud, et „varjupaigataotlejale, kes vastab käesoleva seaduse artikli 86 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, ei anta pagulasseisundit, kui on mõjuv põhjus arvata, et ta on enne Leedu Vabariiki sisenemist toime pannud raske mittepoliitilise kuriteo (rasketeks mittepoliitilisteks kuritegudeks võib kvalifitseerida eelkõige julmad teod, isegi kui need on toime pandud väidetavalt poliitilisel eesmärgil) või kui ta

on tunnistatud süüdi ÜRO eesmärkide ja põhimõtete vastases teos või kui ta on sellistele kuritegudele või tegudele kihutanud või nende toimepanekus muul viisil osalenud“.

- 13 Välismaalaste seaduse artikli 40 lõike 1 punktis 8 on sätestatud, et välisriigi kodanikule võib anda tähtajalise elamisloa või seda võib pikendada muu hulgas juhul, kui teda ei saa saata tagasi välisriiki ega saata Leedu Vabariigist välja selle seaduse artikli 130 lõigetes 1, 2 ja 4 nimetatud juhtudel.
- 14 Välismaalaste seaduse artikli 130 lõige 1 keelab välisriigi kodaniku välja- või tagasisaatmise välisriiki, kus on ohus tema elu või vabadus või kus teda võidakse taga kiusata rassi, usu, rahvuse, teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumise või poliitiliste vaadete tõttu, või riiki, kust ta võidakse hiljem niisugusesse riiki saata.
- 15 Leedu Vabariigi siseministri 24. veebruari 2016. aasta korraldusega nr 1V-131 (Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-131; käesolevas asjas kehtib redaktsioon, mida on viimati muudetud 28. detsembri 2022. aasta korraldusega nr 1V-819) kinnitatud Leedu Vabariigis varjupaiga andmise ja tühistamise korra (Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašas) punkti 9.2.2.2 kohaselt peab varjupaigataotlust sisuliselt läbi vaatav migratsiooniosakonna volitatud ametnik kontrollima varjupaigataotleja andmeid kahtlustatavate, süüdistatavate ja süüdimõistetute registris, nimelt kas (üle 14-aastast) varjupaigataotlejat ei ole lõpliku kohtuotsusega süüdi mõistetud raske või väga raske kuriteo toimepanekus selle täideviijana või kaasaitajana.

Faktilised asjaolud

- 16 Käesolevas haldus[asjas] on tuvastatud, et 17. veebruaril 2022 esitas apellant pärast seda, kui ta oli illegaalselt ületanud Leedu-Valgevene piiri, migratsiooniosakonnale taotluse varjupaiga ja tähtajalise elamisloa saamiseks Leedu Vabariigis.
- 17 Apellandi sõnul mõistsid [...] (*andmed eemaldatud*) ametiasutused ta kolm korda õigusvastaselt süüdi, tegelik põhjus aga oli selles, et ta osales aktiivselt (*andmed eemaldatud*) opositsioonis (*andmed eemaldatud*). Apellant märkis, et ta põgenes (*andmed eemaldatud*)st, sest selle riigi korrakaitseametnikud olid hakanud läbi viima ülekuulamisi (*andmed eemaldatud*), mida apellant tõlgendas kui pädevate asutuste katset fabritseerida tema vastu veel üks kriminaalasi. Apellandi sõnul kiusavad (*andmed eemaldatud*) ametiasutused teda taga kahel põhjusel: poliitilise informatsiooni levitamine ja meeleavalduste korraldamine.
- 18 Pärast uurimist tuvastas migratsiooniosakond, et apellandi tagakiusamise võimalik põhjus on (*andmed eemaldatud*) ametiasutuste avalik kritiseerimine (*andmed eemaldatud*). Päritoluriigi kohta kogutud teabe kohaselt kiusatakse väga aktiivselt taga isikuid, kes ei ole nõus (*andmed eemaldatud*) (*andmed eemaldatud*). Sellega kooskõlas märkis migratsiooniosakond, et kuigi apellandi

sotsiaalmeediapostitused ei olnud populaarsed, oli apellandi nimi ilmunud (*andmed eemaldatud*) ametiasutuste avaldatud (*andmed eemaldatud*) nimekirjas, samuti mitmesugustes (*andmed eemaldatud*) meediaartiklites. Nendel asjaoludel on migratsiooniosakonna hinnangul väga tõenäoline, et apellant päritoluriigis vahistataks ja et tõenäoliselt kontrollitaks pärast vahistamist tema sotsiaalmeedia sisu. Selle põhjal järeltas migratsiooniosakond, et apellanti ohustab eespool mainitud sisu avaldamise tõttu peaaegu kindlasti kriminaalvastutusele võtmine ja seepärast saab talle anda Leedu Vabariigis pagulasseisundi.

- 19 (*Andmed eemaldatud.*)
- 20 Olles hinnanud apellandi kriminaalajade sisu, asjaolusid, tagajärgi ja talle mõistetud karistusi, leidis migratsiooniosakond, et apellandi (*andmed eemaldatud*) vastu esitatud süüdistused on põhjendatud [...]. Teisisõnu on apellant pannud migratsiooniosakonna hinnangul toime tegusid, mis kvalifitseeruvad mõiste „raske mittepoliitiline kuritegu“ alla, ning seetõttu on tema pagulasseisund välismaalaste seaduse artikli 88 lõike 2 punkti 3 kohaselt välistatud.
- 21 Olles leidnud, et välismaalaste seaduse artiklis 88 ette nähtud põhjustel ei saa apellandile võimaldada rahvusvahelist kaitset, otsustas migratsiooniosakond välismaalaste seaduse artikli 130 lõike 1 alusel siiski, et tal on keelatud saata apellanti tagasi tema päritoluriiki, kuna apellanti võidakse (*andmed eemaldatud*) tema poliitiliste veendumuste tõttu taga kiusata. Seepärast andis migratsiooniosakond apellandile välismaalaste seaduse artikli 40 lõike 1 punkti 8 alusel tähtajalise elamisloa.
- 22 Kuna apellant ei nõustunud otsuse selle osaga, milles keelduti talle Leedu Vabariigis varjupaika andmast, esitas ta kaebuse Vilniuse regionaalsele halduskohtule. Nimetatud kohus jättis 30. märtsi 2023. aasta kohtuotsusega apellandi kaebuse põhjendamatus tõttu rahuldamata. Apellant esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Leedu kõrgeimale halduskohtule.

Kohtu koda laiendatud koosseisus

leiab:

II.

- 23 Käesolevas asjas on tekkinud küsimusi seoses sellega, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, artikli 12 lõike 2 punkti b koostoimes [...] Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 18. Sellepärast on vaja taotleda Euroopa Kohtult eelotsust [...] [viide menetlusnormidele].

- 24 Apellant toonitab, et ta on juba kandnud karistuse kuriteo eest, mille tõttu migratsiooniosakond ta pagulasseisundist ilma jättis. UNHCRi avaldatud allikate põhjal väidab apellant, et sellistes olukordades ei ole pagulasseisundit välistav säte enam kohaldatav. Niisiis palub apellant taotleda selles asjas Euroopa Kohtult eelotsust direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punkti b tõlgendamise kohta.
- 25 Vastustaja osutab, et Leedu seadusandja ei ole määratlenud mõistet „raske mittepoliitiline kuritegu“. Ka direktiivis 2011/95/EL ei ole seda mõistet selgelt määratletud. Seetõttu kasutati apellandi puhul Euroopa Liidu Varjupaigaameti praktilist juhendit välistamise kohta raskete (mittepoliitiliste) kuritegude tõttu¹ (edaspidi „praktiline juhend raskete (mittepoliitiliste) kuritegude kohta“), milles on määratletud rasked mittepoliitilised kuriteod ja antud suunised nende hindamiseks. Migratsiooniosakond analüüsis apellandi toimepandud kuritegusid selles juhendis kirjeldatud kriteeriumide põhjal ja leidis, et need kuriteod (üks nendest) on hõlmatud mõistega „raske mittepoliitiline kuritegu“.
- 26 Vastustaja sõnul napib käesolevas küsimuses praegu kohtupraktikat ja järjekindlust selles, kuidas liidu liikmesriigid määratlevad või hindavad karistuse ärakandmise mõju otsusele mitte anda varjupaika raskete mittepoliitiliste kuritegude korral. Euroopa Liidu Varjupaigaameti praktiline juhend raskete (mittepoliitiliste) kuritegude kohta ei käsitle juhtumite hindamist olukorras, kus isik on karistuse ära kandnud. Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti praktilises juhendis „EASO praktiline juhend. Pagulaseks tunnistamata jätmine“ aga on selgitatud, et „olenevalt riigisisestest tavast võiks juhtumiga tegelev ametnik kaaluda, kas taotleja on juba kandnud piisava karistuse välistava teo (või välistavate tegude) eest, võttes arvesse: kantud karistuse kestust võrreldes liidu standardite järgi mõistlikuks peetava ajaga; isiku käitumist pärast teos (või tegudes) osalemist, sh vanglas; kas taotleja on väljendanud kahetsust, hüvitanud kahju ja/või võtnud vastutuse oma teo (või tegude) eest“.² Vastustaja toonitab, et selle juhendi sõnastus viitab, et juhtumiga tegeleval ametnikul on selles aspektis kaalutlusõigus.
- 27 Direktiivi 2011/95/EL artikli 2 punkti d kohaselt tähendab „pagulane“ kolmanda riigi kodanikku, kes põhjendatud kartuse tõttu rassilise, usulise, rahvusel, poliitilistel vaadetel või teatavasse sotsiaalsesse rühma kuulumisel põhineva tagakiusamise ees viibib väljaspool kodakondsusjärgset riiki ega saa või kõnealuse kartuse tõttu ei taha anda ennast nimetatud riigi kaitse alla, või kodakondsuseta isikut, kes samadel põhjustel, nagu eespool nimetatud, viibides väljaspool varasemat alalist elukohariiki, ei saa või kõnealuse kartuse tõttu ei taha sinna tagasi pöörduda, ja kelle suhtes ei kohaldata artiklit 12.

¹ Euroopa Liidu Varjupaigaamet, „Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes“, veebis aadressil <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-exclusion-serious-non-political-crimes>.

² Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet, „EASO Practical Guide. Exclusion“, lk 35, veebis aadressil https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/EASO_Practical_Guide_-_Exclusion_%28final_for_web%29.pdf.

- 28 Genfi konventsiooni artikli 1 jaotises F või direktiivi 2011/95 artikli 12 lõikes 2 nimetatud kuriteod või muud teod kahjustavad rängalt põhiväärtusi, nagu inimväärikuse ja inimõiguste austamine, millel Euroopa Liit ELL artikli 2 kohaselt rajaneb, ja samuti ohustavad need rahu, mille edendamine kuulub liidu eesmärkide hulka vastavalt ELL artiklile 3 (Euroopa Kohtu (suurkoda) 2. mai 2018. aasta otsus liidetud kohtuasjades *K vs. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie ja H.F. vs. Belgische Staat*, C-331/16 ja C-366/16, EU:C:2018:296, punkt 46).
- 29 Direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punktis b on sätestatud, et kolmanda riigi kodanikku või kodakondsuseta isikut ei tunnustata pagulasena, kui on mõjuv põhjus arvata, et ta on väljaspool varjupaigariiki pannud toime raske mittepoliitilise kuriteo enne pagulasena vastuvõtmist, see tähendab enne seda, kui talle on pagulasseisundi andmise tõttu väljastatud elamisluba; rasketeks mittepoliitilisteks kuritegudeks võib liigitada eriti julmad teod, isegi kui need on toime pandud väidetavalt poliitilisel eesmärgil.
- 30 Euroopa Kohus (suurkoda) on liidetud kohtuasjades *Bundesrepublik Deutschland vs. B ja D*, C-57/09 ja C-101/09, tehtud otsuses toonitatud, et pagulaseks tunnustamata jätmine ühel direktiivi 2004/83 artikli 12 lõike 2 punktides b või c esitatud põhjusel on seotud toimepandud tegude raskusega, mis peab olema selline, et kõnealune isik ei saa õiguspäraselt nõuda selle direktiivi artikli 2 punkti d tähenduses pagulasseisundiga kaasnevat kaitset. Sellele vastavalt on pädev asutus kohustatud hindama toimepandud tegude raskust ja asjaomase isiku individuaalset vastutust. Selleks tuleb arvesse võtta kõiki neid tegusid ja isiku olukorda iseloomustavaid asjaolusid. Kui niisugune hinnang viib järeldusele, et kohaldub direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõige 2, ei ole proportsionaalsuse kontrolli läbiviimine kohustuslik (Euroopa Kohtu (suurkoda) 9. novembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades *Bundesrepublik Deutschland vs. B ja D*, C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661, punktid 108–109).
- 31 Eelotsusetaotluse esitanud kohtukoja arvates on seoses direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punktis b viidatud pagulasseisundit välistava põhjuse tõlgendamisega *mutatis mutandis* asjakohane Euroopa Kohtu otsus *Ahmed*. Selles kohtuotsuses märkis Euroopa Kohus direktiivi 2011/95/EL artikli 17 lõike 1 punktis b sätestatud täiendava kaitse välistamise alust analüüsid, et isegi kui asjaomase liikmesriigi karistusõiguse normide kohaselt ette nähtud karistusel põhinev kriteerium on iseäranis oluline, et hinnata kuriteo raskust, mis õigustab direktiivi 2011/95 artikli 17 lõike 1 punkti b alusel täiendava kaitse välistamist, võib asjaomase liikmesriigi pädev asutus selles sättes ette nähtud välistavale asjaolule tugineda üksnes siis, kui ta on igal konkreetsel juhul hinnanud täpseid asjaolusid, mis on talle teada, et määrata kindlaks, kas esineb põhjendatud alus arvata, et asjaomase isiku – kes muu hulgas vastab taotletud seisundi saamise kriteeriumidele – toime pandud teod kuuluvad selle välistava asjaolu alla. Seda tõlgendust kinnitab Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti (EASO) 2016. aasta jaanuari aruanne „Välistamine: kvalifitseerumisdirektiivi (2011/95/EL) artiklid 12 ja 17“, mille punktis 3.2.2, mis käsitleb direktiivi 2011/95 artikli 17 lõike 1

punkti b, on soovitatud, et kuriteo raskust, mille alusel võib isiku täiendava kaitse alt välja jätta, tuleks hinnata mitme kriteeriumi alusel, nagu eelkõige asjaomase teo laad, tekitatud kahju, uurimiseks kasutatud menetluse vorm, ette nähtud karistuse laad, võttes arvesse seda, kas enamikus õiguskordades käsitatakse asjaomast tegu samuti raske kuriteona. Samuti märkis Euroopa Kohus, et samasugused soovitusel on muu hulgas antud ka juhistes, mis käsitlevad menetlusi ja kriteeriume, mille kohaselt tehakse kindlaks pagulase seisund vastavalt pagulasseisundit käsitlevale 1951. aasta konventsioonile ja 1967. aasta protokollile, nimelt nende juhiste punktides 155–157 (vt Euroopa Kohtu 13. septembri 2018. aasta otsus *Shajin Ahmed vs. Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, C-369/17, EU:C:2018:713, punktid 55–57).

- 32 Sellega seoses tuleb tähele panna, et käesolevas haldusasjas on tõstatatud küsimus, kuidas hinnata direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punkti b kontekstis karistust, mis on kantud toimepandud kuriteo eest. Eelotsusetaotluse esitanud kohtukoja arvates on see asjaolu olemuslikult seotud varjupaigataotleja toimepandud teo „raskusastmega“ või selle taotleja „individuaalse vastutusega“ selle teo toimepaneku eest.
- 33 Selles aspektis täheldab eelotsusetaotluse esitanud kohtukoda, et käesoleva eelotsusetaotluse punktis 25 viidatud praktilises juhendis raskete (mittepoliitiliste) kuritegude kohta (ega selle dokumendi A lisa loetelus asjaoludest, mida võib võtta arvesse kuriteo raskuse individuaalses analüüsis) ei ole nimetatud käesolevas haldusasjas asjasse puutuvat asjaolu (varjupaigataotleja kantud karistus) nende kriteeriumide hulgas, mille põhjal hinnatakse kuriteo raskust; on aga tõsi, et see loetelu ei ole lõplik ega ammendav.³
- 34 Sellele asjaolule ei ole viidatud Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti aruande „Pagulaseks tunnistamata jätmine: kvalifitseerumisdirektiivi artiklid 12 ja 17. Teine väljaanne“ jaos 3.4, milles on analüüsitud raske mittepoliitilise kuriteo tunnuseid vastavalt direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punktile b, ega jaos 3.6, milles on tõstetud esile individuaalse vastutuse tuvastamise seisukohast olulised õiguslikud aspektid.⁴ On tõsi, et selle dokumendi jaos 3.7 „Heastamine“ on märgitud, et „küsimust, kas välistava kuriteo või muu teo heastamine võib tõepoolest olla asjakohane kaalutlus pagulasseisundi andmata jätmise hindamisel, käsitles Euroopa Kohus kaudselt kohtuasjas B ja D oma vastuses kahele Saksamaa föderaalne halduskohtu küsimusele“. Eelotsusetaotluse esitanud kohtukoja arvates ei ole Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti kõnealuse analüüsi jaos 3.7 väljendatud selles küsimuses selget seisukohta ning, mis olulisemgi, Euroopa

³ Euroopa Liidu Varjupaigaamet, „Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes“, lk 13–18, veebis aadressil <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-exclusion-serious-non-political-crimes>.

⁴ Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti kohtupraktika analüüs „Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive. Second edition“, veebis aadressil https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO_Exclusion_second_edition_JA_EN.pdf.

Kohtu praktikas ei ole tõlgendatud ega hinnatud samalaadseid asjaolusid direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punkti b kohaldamise seisukohast.

- 35 Euroopa Kohtu otsuses Ahmed viidatud juhistes, mis käsitlevad menetlusi ja kriteeriume, mille kohaselt tehakse kindlaks pagulase seisund vastavalt pagulasseisundit käsitlevale 1951. aasta konventsioonile ja 1967. aasta protokollile, aga on punktis 157 märgitud, et „eeldatavalt toime pandud kuriteo laadi hindamisel [...] on oluline ka see, kui raskes mittepoliitilises kuriteos süüdi mõistetud taotleja on oma karistuse juba kandnud või talle on armu antud või ta on saanud amnestia. Sel juhul eeldatakse, et välistav tingimus ei ole enam kohaldatav, kui ei saa tõendada, et taotleja on armuandmisest või amnestiast hoolimata ikkagi valdavalt kuritegeliku iseloomuga“.⁵
- 36 Peale selle on Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti praktilises juhendis „EASO praktiline juhend. Pagulaseks tunnustamata jätmise“ avaldatud lisanduvate kaalutluste kontroll-loetelu, märkides sõnaselgelt, et „järgmised kaalutlused kehtivad juhul, kui riigisisises praktikas ei ole ette nähtud teisiti. Kui on mõjuv põhjus arvata, et taotleja kannab välistava teo (või välistavate tegude) eest individuaalset vastutust, olenevalt riigisisestest praktikast, võib juhtumiga tegelev ametnik jätkata kaalutlemist küsimuses, kas sellel konkreetsel juhul vastaks taotluse rahuldamata jätmise välistavate tingimuste eesmärkidele. Mida taunitavam on välistav tegu (või mida taunitavamad on välistavad teod), seda vähem asjakohased on järgmised asjaolud lõpliku otsuse tegemisel“.⁶ Nende asjaolude hulka kuuluvad: i) (muidu) välistava teo eest kantud karistus; ii) kuritegelikust käitumisest möödunud aeg; iii) amnestia või armuandmine.
- 37 Seda arvesse võttes asub laiendatud koosseisus kohtukoda seisukohale, et kõikide oluliste asjaolude kontekstis, kui hinnatakse varjupaigataotleja toimepandud kuriteo raskust ja tema individuaalset vastutust, võivad karistus, mille ta on juba kandnud, talle armuandmine või talle antud amnestia või muud samalaadsed asjaolud olla asjasse puutuv tegur direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punkti b kohaldamise (või kohaldamata jätmise) seisukohast. Eelotsusetaotluse esitanud kohtukojale ei ole siiski selge, kas niisugune asjaolu, nagu on käesolevas asjas vaidluse all, välistab *ipso facto* direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punkti b kohaldamise. Teisisõnu on kohtukojal kahtlusi küsimuses, kas hinnangu andmisel selle kohta, kas muus osas pagulasseisundi andmise kriteeriumidele vastava isiku teod on hõlmatud pagulaseks tunnustamata jätmise põhjustega, mis on ette nähtud direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punktis b, tuleb võtta arvesse karistust,

⁵ Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, lk 36, punkt 157, veebis aadressil <https://www.unhcr.org/media/handbook-procedures-and-criteria-determining-refugee-status-under-1951-convention-and-1967>.

⁶ Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet, „EASO Practical Guide. Exclusion“, lk 35, veebis aadressil https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/EASO_Practical_Guide_-_Exclusion_%28final_for_web%29.pdf.

mille see isik on juba kandnud, talle armuandmist või talle antud amnestiat või muid samalaadseid asjaolusid.

- 38 Sellega seoses tuleb tähele panna, et vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklile 18 peab varjupaigaõigus olema tagatud 28. juuli 1951. aasta Genfi konventsiooni ja 31. jaanuari 1967. aasta pagulasseisundi protokollisätete ning Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu kohaselt. Sellele vastavalt peab eelotsusetaotluse esitanud kohtukoda oluliseks toonitada, et Genfi konventsiooni artikli 1 jaotises F ja direktiivi 2011/95 artikli 12 lõikes 2 sätestatud alused pagulaseks tunnistamata jätmise kohta nähti ette selleks, et jätta pagulasseisund andmata isikutele, kes sellega kaasnevat kaitset ei vääri (Euroopa Kohtu 2. mai 2018. aasta otsus liidetud kohtuasjades K. vs. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie ja H.F. vs. Belgische Staat, C-331/16 ja C-366/16, EU:C:2018:296, punkt 50). Sellele vastavalt on eelotsusetaotluse esitanud kohtukoda seisukohal, et kohustus võtta arvesse kantud karistust, armuandmist või amnestiat või muud samalaadset asjaolu tähendaks direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punkti b kohaldamise kontekstis osalt seda, et kuriteo toime pannud varjupaigataotleja kuriteo raskuse ja individuaalse vastutuse hindamine ei ole eespool nimetatud asjaoludel enam määrav ning et kõiki selliseid isikuid ei peeta enam niisugusteks, kes „[pagulasseisundiga] kaasnevat kaitset ei vääri“.
- 39 On tõsi, et pagulaseks tunnistamata jätmise alused jätavad 1951. aasta Genfi konventsiooniga ja direktiiviga 2011/95/EL ette nähtud tagatistest ilma isikud, kelle vajadus rahvusvahelise kaitse järele on tuvastatud, ning seega kujutavad need endast humanitaarnormide kohaldamise erandit või piirangut. Nende aluste kohaldamise potentsiaalseid tagajärgi arvestades tuleb neile läheneda eriti ettevaatlikult (vt kohtujurist Paolo Mengozzi 1. juuni 2010. aasta ettepanek liidetud kohtuasjades B (C-57/09) ja D (C-101/09), EU:C:2010:302, punkt 46). ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku (UNHCR) Ameti täitevkomitee dokumendis nr EC/47/SC/CRP.29, milles on kommenteeritud Genfi konventsiooni artikli 1 jaotise F punkti b, on märgitud, et rakendada tuleb „tasakaalustamise kriteeriumi“: selle kriteeriumiga tagatakse, et pagulaseks tunnistamata jätmise ei põhjusta õigusrikkujale suuremat kahju, kui seda tingib väidetav kuritegu. Seega tuleb kuriteo raskust võrrelda sellega, mil määral seisaks õigusrikkuja tõenäoliselt silmitsi tagakiusamisega oma päritoluriigis. Kui kardetav tagakiusamine on nii ränk, et ohustab õigusrikkuja elu või vabadust, õigustab selle välistava tingimuse kohaldamist vaid äärmiselt raske kuritegu.⁷ Eelotsusetaotluse esitanud kohtukoda on seisukohal, et nõue rakendada eespool nimetatud „tasakaalustamise kriteeriumi“ on põhimõtteliselt tagatud tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõttega, mis on varjupaigataotlejale garanteeritud ka varjupaiga andmisest keeldumise korral, nagu põhikohtuasja asjaoludel.

III.

⁷ Executive Committee of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Note on the Exclusion Clauses EC/47/SC/CRP.29, punkt 18, veebis aadressil <https://www.unhcr.org/publications/note-exclusion-clauses>.

- 40 [...] [kohustus esitada eelotsusetaotlus ELTL artikli 267 kolmanda lõigu alusel]
- 41 Nendel asjaoludel tuleb selleks, et hajutada kahtlused, mis on tekkinud käesolevas vaidluses käsitletavate õigussuhete seisukohast olulise liidu õiguse sätte tõlgendamise ja kohaldamise suhtes, paluda Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punkti b koostoimes [...] Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 18. Vastus käesoleva kohtumääruse resolutsioonis sõnastatud küsimusele on käesolevas asjas määravalt tähtis, sest see võimaldaks tagada ühtaegu eriti liidu õiguse esimuslikkuse ja ühetaolise riigisisese kohtupraktika.

Nendel kaalutlustel [...] [viide menetlusnormidele] Leedu kõrgeima halduskohtu koda laiendatud koosseisus [...]

määrab:

[...] [standardne protseduuriline sõnastus]

Euroopa Liidu Kohtult taotletakse eelotsust järgmises küsimuses:

„Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/95/EL, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule, artikli 12 lõike 2 punkti b koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 18 tuleb tõlgendada nii, et hinnangu andmisel selle kohta, kas muus osas pagulasseisundi andmise kriteeriumidele vastava isiku teod on hõlmatud pagulaseks tunnustamata jätmise põhjustega, mis on ette nähtud direktiivi 2011/95/EL artikli 12 lõike 2 punktis b, tuleb võtta arvesse karistust, mille see isik on juba kandnud, talle armuandmist või talle antud amnestiat või muid samalaadseid asjaolusid?“

[...]

[standardne protseduuriline sõnastus ja kohtu koosseis]